

Σχολιάζοντας

Μουτζουρβήκε
ο πίνακας

Αναταράχ η στους Θεσσαλονικείς ζωγράφους και γλύπτες. Και ο λόγος: από τον κατάλογο των καλλιτεχνών, που έτοιμοσε αρμόδια επιτροπή, γιά αγοράς πινάκων τους από τό δήμο Θεσσαλονίκης, απλειώθηκαν δύο μαγείας τέσσερα - πέντε άνδματα (νέων άλλα και παλαιότερων ζωγράφων) και προστέθηκαν άλλα. Ας σημειωθεί ότι τελικά ο έγκριθείς κατάλογος περιλαμβάνει και άνδματα που δέν ανήκουν στήν «σύλλογος εικαστικών καλλιτεχνών Βόρειας Ελλάδας». Τί έγινε λοιπόν; Ποιός έκανε τίς προσφαφαιρέσεις; Μέ παιά κριτήρια έγιναν οι μεταβολές στήν κατάλογο τής επιτροπής που άπαρτιζόταν από αρμόδια πρόσωπα;

Καθόλου εύχρηστο τό φαινόμενο, παρ' όλο πού είναι δυνατόν νά διαρωθωθεί κάπως, άν δημοσιευθεί έκ των υστέρων μιά νέα - πιά δίκαιη - απόφαση, βασισμένη στήν κρίση τής επιτροπής. Καθόλου εύχρηστο και τό γεγονός ότι στήν Αθήνα οι εικαστικοί καλλιτέχνες έτοιμάζονται γιά παρείες και διαδηλώσεις, άναρχοι-σμένοι όπό τήν άστοργία τής πολιτείας.

Ακατανόητη
καθυστέρηση

Και μιά και μιλάμε γιά θέματα του χώρου τών εικαστικών τεχνών, άς ρητήσουμε τί γίνεται μέ τή δημιουργία του «Τελλόγειου», ένώ ίδρύματος πού τόσα θά προσέφερε στήν πόλη; Είναι άκατανόητο πώς, ενώ υπάρχει από ιδιώτες μιά θαυμάσια προσφορά σέ έργα, σέ χρήματα, σέ διάθεση, οι αρμόδιοι φορείς (τουλάχιστον κάποιος από αυτούς) δέν κινούνται γιά τήν άξιοποίηση τής προσφοράς αυτής. Τό ζεύγος Τελλόγλου είχε ένα ωραίο όραμα και γιά τήν ύλοποίηση του έκανε κάτι πού, δυστυχώς, δέν έχει πιά μιμητές. Δέν θά έπρεπε όλοι οι αρμόδιοι φορείς νά άνασκαμψθούν ώστε τό «Τελλόγειο ίδρυμα» νά είναι από κοινά μιά πραγματικότητα; Μετράει τόν ούσιοστικό πολιτισμό μας ή καθυστέρηση γιά δημιουργεί πολλή περισκεψη γιά τίς προοπτικές προόδου. Δυστυχώς.

Σκηνογραφικό
φάουλ στό ΚΘΒΕ

Βάσιμες πληροφορίες άναφέρουν ότι γιά τήν παράσταση του «Γλάρου» είχε κατασκευασθεί θαρύ και θαρύτιμο σκηνικό πού τελικά δέν χρησιμοποιήθηκε και άντικαταστάθηκε από τίς κουρτίνες πού κατέβαιναν από τήν όροφή τής σκηνής. Οι λόγοι είναι άγνωστοι. Τό γνωστό (και θέβαιο) είναι ότι πετάχτηκαν μερικές έκατοντάδες χιλιάδων δραχμών. Αληθεύει;

Τί έγινε ή κεντρική
σκηνή του Έθνικού;

Μεθορία άρχίζουν στή Θεσσαλονίκη οι παραστάσεις του Έθνικού

Ο δημοφιλής ζωγράφος πού έφυγε Ο Σπύρος Βασιλείου και ή Θεσσαλονίκη

Ερχόταν και ζωγράφιζε στήν παραλία και στίς παραλίες του Καράμπουρνου

Ακόμη ένας μεγάλος τής ελληνικής τέχνης έφυγε. Ο Σπύρος Βασιλείου, ο γνωστός «μπάρμπα-Σπύρος», ο έπιμονα Έλληνας ζωγράφος τεματίσε τόν θλο στά 83 χρόνια του, χρόνια δημιουργικά και έπιτυχημένα, γεμάτα δραστηριότητα γιά τόν καλλιτέχνη. Γράφηκαν πολλά γιά τόν Βασιλείου και άξίζει νά γραφούν πολλά άκόμη.

Στό σύντομο κείμενό μας θά παρουσιάσουμε τούς δεσμούς τής Θεσσαλονίκης μέ τόν δέξαστο ζωγράφο. Γιατί ο μπάρμπα-Σπύρος δέθηκε μεταπολεμικά μέ τήν ύψη του Θερμαϊκού, κατά πολλούς τράπους και δημιουργήσε φίλους και φίλεις. Δέν ήταν όπλά ο ζωγράφος πού έρχόταν νά παρουσιάσει τούς πίνακές του σ' αυτή τήν πόλη. Ήταν κάτι περισσότερο.

Η πρώτη φορά πού παρουσίασε έργα του στή Θεσσαλονίκη ήταν τό 1949, μέ όργάνωση τών άποφύτων τής σχολής Βαλαγιάννη, σέ μία αίθουσα τής όδου Αριστοτέλους. Η έπόμενη μεγάλη έκθεση του έγινε τό 1960, στό έντευκτήριο τής «Τέχνης», στήν όδό Κομνηνών. Μάλιστα, μέ τήν έκθεση του Βασιλείου έγκαινιάστηκε ή αίθουσα έκθέσεων του έντευκτηρίου έκείνου. Γιά τήν Ιστορία, άς σημειώσουμε ότι ο Βασιλείου, μαζί μέ τόν Ρέγκο και άλλους δύο καλλιτέχνες πρωτοπαρουσίασαν μαζί έργα τους στήν Αθήνα, τό 1926.

Σημιογράφος
του ζωγράφου

Ο Βασιλείου μεταπολεμικά ήρθε πολλές φορές στή Θεσσαλονίκη σάν σκηνογράφος ή γιά νά κάνει άλλες καλλιτεχνικές έργασίες, κυρίως στή δεκαετία 1950-1960, άλλα και λίγο άργότερα. Μιά άδέξαστη παρουσία του Βασιλείου ήταν μαζί μέ τό «Ελληνικό Χορόδραμα» τής Ραλλούς Μάνου στό βασιλικό θέατρο, τότε πού πρωτογνωρίσαμε τή μουσική του Μάνου

πού ή Θεσσαλονίκη, τό στολίδι του Θερμαϊκού, τόν ενέπνευσε γιά δημιουργία. Είναι γνωστό πώς, όταν έρχόταν στήν πόλη μας, φρόντιζε στό «Μεντιτερανέ» τό άρχοντικό ξενοδοχείο πού χάρθηκε, νά τού δίνουν δωμάτιο πάνω στήν πρόσοψη, έτσι πού νά μπορεί από τό άνοιχτό του παράθυρο νά χαίρεται και νά ζωγραφίζει τό λιμάνι, τά πλεούμενα και τούς ανθρώπους του. Και δέν περιοριζόταν μόνο σ' αυτό. Ο Βασιλείου έρχόταν κι

ριθρέχει τό σύνεργό του. Η θάλασσα του Θερμαϊκού, μέ τό χρυσοφένια παιχνιδίσματα πού κεντάει στήν άπεραντοσύνη τής ό ήλιος πού πάει νά βασιλεύσει πίσω από τόν Ολυμπο. Πουθενά άλλου δέν στέκεται ο άνθρωπος έτσι μαγεμένος μπροστά τής, όπως στέκεται ο περαστικός τής παραλίας τής Θεσσαλονίκης, άκίνητος.

Ο Σπύρος Βασιλείου ήρθε στήν Θεσσαλονίκη πρίν ένα χρόνο περίπου, δηλ. τόν Φεβρουάριο του 1984, και μίλησε στήν «Τέχνη» σχετικά μέ τήν έκκλησιαστική ζωγραφική, τήν άγιογραφία. Και, όπως γράφουμε τότε, είχε άνάψει φωτιές ο μπάρμπα-Σπύρος μέ τό όσα είχε πει: πώς, δηλαδή, ή τέχνη αυτή δέν άνανεύθηκε, ούτε άδονεύεται κι πώς, λίγο-πολύ, επικρατεί μιά στείρα μίμηση παλιών μορφών, χωρίς άνανεωτική δημιουργική πνοή.

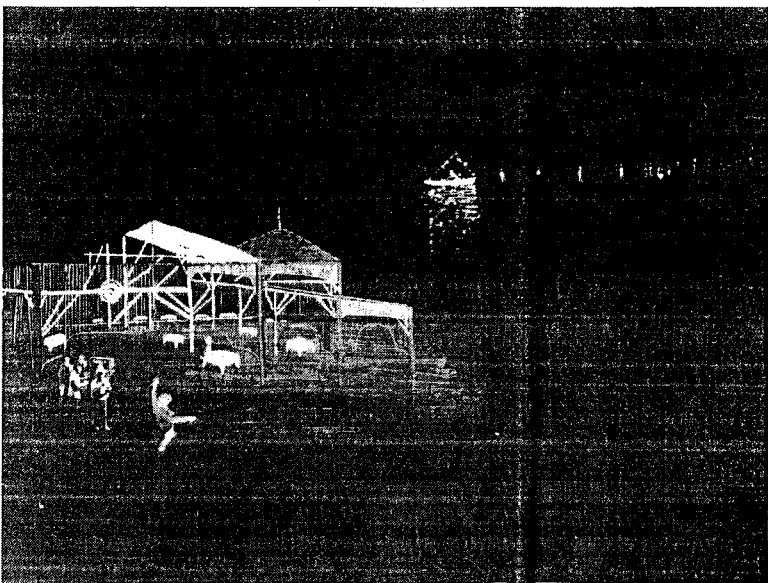
Ήταν πάντα όμιλητικός, πάντα καλοπροαίρετος, άλλα και πάντα τσεκουράτος στίς απόψεις του. Είχε πει τότε:

«Έκανα άγιογραφίες από τό 1930 μέχρι τό 1945. Μετά σταμάτησα. Εφτασα σέ άδιέξοδο».

Μιλώντας γιά τήν θυζαντήν ζωγραφική, πού τόσο άφορά τήν Θεσσαλονίκη, ο Σπύρος Βασιλείου μας είχε πει:

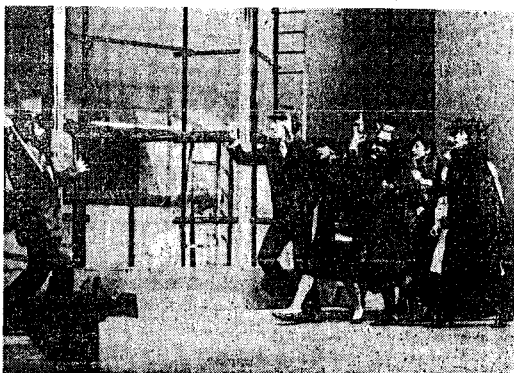
«Άς θυμηθούμε πώς ή θυζαντήν τέχνη στους αιώνες τής Ιστορίας τής είχε σημαντική εξέλιξη. Κάποιες μορφές τής θυζαντινής τέχνης έχουν μορφές πού θά άποτελούσαν παράδειγμα γιά τούς νεώτερους ζωγράφους νά δημιουργήσουν. Τώρα οι πιά πολλοί καλλιτέχνες έχουν τραβηχτεί από αυτό τό άντικείμενο γιάτί δέν τούς λείει τίποτε νά εργαστούν πάνω στήν πεπατημένη. Λείπει τό κέντρισμα τής τέχνης γιά νά μπορέσουν νά δημιουργήσουν κάτι δικό τους. Βέβαια, τά τί θά είναι αυτό τό δικό τους και τό καινούργιο δέν μπορεί νά τό πει κανείς γιάτί θά δίνει πά-λι μιά δόξαση. Εκείνο πού είναι βέβαιο είναι ότι ή θυζαντινή τέχνη θά μπορούσε νά δώσει άπείρες δυνατότητες γιά νά άπλωθεί, κρατώντας

μοναχικός και άπόμακρος μέ τίς ώρες. Τούτη ή παραλία, πού δέχεται και τό μονήρη ψαρά και τήν πολύβουη κυ-

«Κασιόπικος στήν Περαιά», ένας από τούς πίνακες πού ζωγράφιζε ο μπάρμπα - Σπύρος στή Θεσσαλονίκη.

στημίου Θεσσαλονίκης φιλοτέχνησε μιά ωραία τοιχογραφία στό κτήριο του μετρωροσκόπει-ου, πού τότε διηύθυνε ο καθηγητής και φίλος του καλλιτέχνη

Μιά σκηνή από τήν παράσταση του έργου του Ιονέσκο πού παίζεται στήν Αύλαία.

Θεατρικές παραστάσεις

Ιονέσκο, «Τό παιχνίδι τής σφαγής», από τήν «Πειραματική Σκηνή τής Τέχνης»

Περισσότερο στόν χώρο του θεατρικού παιχνιδιού, μέ έξαιρέσεις λίγες, κινήθηκε ο Ιονέσκο στήν συμβολή του γιά τήν άναζώνηση του παράλογου θεάτρου. Παιχνίδια λεκτικά, παιχνίδια λογικής, παιχνίδια σκηνικά, πού έδιναν μεγάλες δυνατότητες σέ ήθοποιους και σκηνοθέτες. Από τήν «Φαλακρή τραγούδιστρια και τό «μάθημα» προχώρησε σέ σοβαρότερους προβληματισμούς μέ τόν «Ρινόκερο» και κυρίως μέ τό «Βασιλιάς πεθαίνει», πού, κατά τή γνώμη μου, είναι και τό σημαντικότερο έργο του. Μέ τό «παιχνίδι τής σφαγής» ο Ιονέσκο μοιάζει ν' άνομιάζει ή νά συνδυάζει τό δύο αυτά σημαντικότερα έργα του, παίρνοντας από τό «Βασιλιάς πεθαίνει» τόν προβληματισμό πάνω στόν θάνατο και από τόν «Ρινόκερο» τήν αντίδραση του πλήθους σέ φαινόμενα κοινωνικού ή φυσικού άφρονισμού. Και, βέβαια δέν έχνεται τά λεκτικά παιχνίδια τής «Φαλακρής τραγούδιστριας» ή και του «Ρινόκερου». Μόνο πού τήν φορά αυτή μοιάζει νά φλωαρεί, νά έπαναλαμβάνει και ως πός τά προηγούμενα έργα του και ως πός τό ίδιο ούτά έργο. Μιά πόλη χτυπιέται από έπιδημία θανατηφόρα, ίσως από μιά μόλυνση τής άτμόσφαιρας, και οι άνθρωποι πεθαίνουν κατά έκατοντάδες ή μάλλον μέ ένα ρυθμό πού θαυμάσια έπιταχύνεται. Ο Ιονέσκο προτιμά νά δει και νά παρουσιάσει άλη αυτή τή «σφαγή» σάν παιχνίδι σάν μιά μασκαράτα ή σάν μιά σειρά από έπεισόδια όπου τό κυμικό, τό κλοουνίστικο, τό στυλ καμπαρέ δίνουν τόν χαρακτηριστικό τόνο. Και ενώ στόν «Ρινόκερο» ή στό «Βασιλιάς πεθαίνει» τό ξετίλημα τής τραγωδίας γίνεται μέ άκρίβεια ρολογιού, μέ μιά μετρημένη (κι από τίς δύο άπόψεις εξέλιξη) στό «Παιχνίδι τής σφαγής» δέν τού εφεύρεται από τήν έπανάλωση, ή φλωαρία, ή παλινωδία. Νομίζω πώς τό έργο πού μας παρουσίασε ή «Πειραματική Σκηνή τής Τέχνης» είναι από κείνα όπου ή περιοπή δέν ήταν όπωώς έπιτρεπτή, άλλα και έπιβεβλημένη. Τό έργο και ή παράσταση θά κέρδιζαν άναμφίβολα.

Ο Νίκος Αρμάος, πού σκηνοθέτησε τό έργο, προτίμησε άντίθετα νά κάνει τό έργο ένδιαφέρον άνοητώντας μορφές και παρουσιάζει πού θά παρήκμασαν σέ γνωστά και δοκιμασμένα (σάν έλκυστικά του κοινού) είδη σκηνικής έκφρασης. Φυσικά, σ' αυτό τόν βοηθούσαν από τήν μία ο άσυμφωνίες και από τήν άλλη τό ταλέντο του και ή εύρηματισιμότητά του, πού είναι άνομησιόβητη. Οστόσο, όλη αυτή ή αυσάνειση τρόπων έκφρασης, ρυθμών, άναφορών δέν στάθηκε δυνατό νά ιεραρχηθεί και νά δικαιωθεί και γιάτί τό κείμενο δέν βοηθούσε πάντα, άλλα και γιάτί οι πιά πολλοί έρμηνευτές τών πολυάριθμων ρόλων δέν ήταν σέ θέση νά παρακολουθήσουν τήν έμπνευση του. Ετσι ή παράσταση παρουσίαζε μιά άνισομέρεια και μιά έλλειψη ρυθμού. Υπήρχαν «νούμερα» πού στέκονταν πολύ καλά (τό τελευταίο μέ τούς γέρους ήταν από τά καλύτερα, άλλα και κείνο μέ τήν μπανιέρα και τό άλλα μέ τούς γοβριάδες - μέχρι ένα σημείο) ενώ άντίθετα άλλα (τά έπεισόδια μέ τούς φυλακισμένους, έκείνο μέ τήν κοπέλα στόν καρέφτι πού έτοιμάζεται από τήν μητέρα τής) ήταν μέτρια.

Τι νά πει κανείς γιά τούς ήθοποιούς πού έλλήθηκαν στήν έρμηνεία τριών ή και περισσοτέρων «ρόλων», ο καθένας; Άς άναφέρουμε μόνο πώς ή Σοφία Φυλιπίδου, ή Εφη Σταμούλη, ή Λένα Ζαββίδου είχαν καλές στιγμές και άκόμη ότι ο Θόδωρος Τεκνecτοίδης φάνηκε αίσθητά βελτιωμένος, σέ σχέση μέ προηγούμενες εμφανίσεις του. Ακόμη δέν πρέπει νά ερχάσει κανείς στό σσηπλό Κώστα Ζαχαράκη, γιά τήν έντυμιασική φιγούρα και κίνηση του στό ρόλο του θάνατου - άλλα μόνο σ' αυτόν.

Τό σκηνικό τό Απόσταλο Βέττα καλόγιστο και λειτουργικό σέ μιά παράσταση πού άπαύτως γρήγορες αλλαγές, γιά άπεναντί διαφόρων χώρων. Πολλά από τά κοστούμια τής κ. Μανωλεδάκη καλάδωμένα και μέ φωνταία. Απολύτα δεμένη μέ τήν παράσταση ή μελωδική μουσική του Ηρακλή Ποσχαλίδη, πρέπει νά καταταγεί στά βελικά στοιχεία τής παραστάσεως. Η χορογραφία τής Μαρίας Γιαυτή και οι φωτισμοί του Τόμ Σηφράς βοήθησαν. Γενικά μιά παράσταση πού έννοιαστικά σάν άνευνητική τής «Πειραματικής

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Η ελληνική ποίηση

三

Οι καπνοί, ή ψεύτικη μεγαλοπρέπεια των γεωμετρικών σχημάτων κάτω από ένα θολό ούρανό, πνίγουν τα πιο πανταχόρου όνειρα, τα πιο εξίστασι όρμήματα. Και οι μεγάλοι, άγνωστοι όρίζοντες, κι' ό «όδεκαφύλου μου», βρίσκονται πάλι μά συμβατική παρένθεση τυλιγμένη στην όμιχλη. Μά πώς, πώς θά έγκαταλείψω όριστικό τον Τζών τον Σμιθ, την όρπαγή του ιερού κειμηλίου του Βούδδα και τη Λι-λεϊ-λά... τη Λι-λεϊ-λά...

ΑΝΕΣΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

Η όρχιλη

Νά μιλήσω γιὰ τὴν **όρχιλη**
νὰ πῶ γιὰ τὸν λασπωμένο μαρδὰρὸ μὲς στὴν κατὰχνιὰ
καθὰς κολλοῦναι τὰ θήματα καὶ βροθεὶς θλέπεις
παρὰ μόνον ἀκούς, τὸν ἄλλαν τῆς φωνῆς, τὸν πορευομένον
δὲν εἶναι ἓνα σχῆμα λόγου οὔτε πῶ ὑπάρχει
διάθεσις γιὰ παραδοξολογίες.

Μιλώντας ἀκόμη γιὰ τὴν **όρχιλη**, καταλαβαίνετε,
δὲν κάνω λόγο γιὰ τῆς καιρικῆς συνθήκης
ὅλοι ἔχουν δειὶ κάποτε **όρχιλη**
ἡ **όρχιλη** εἶναι παλιὰ ὅσο καὶ ὁ κόσμος.

Εκεῖνο πού θέλω νὰ πῶ εἶναι ἄλλο καὶ ἰσως μόνον
ὅσοι πλοῖοι μου βασιζοῦνται καὶ δὲν τοὺς θάπῃ
καταλαβοῦναι καλὰ **όρχιλη** τὴ σημαίνει
βασιζόμεστε, ἀδέρφια, ὀφαναζόμεστε
θρηνηθῶν θουλιάζουμε μὲς στὴν **όρχιλη**
μὲς ἀφομοιώνει ἡ κατὰχνιὰ ἕνα-ἕνα.

Πορρένα ἀντηχῶν ἡ φωνὴ μὲς στὴ σιωπῇ

● ● ●

Ταξιδεύουμε με τόν έαυτό μας λυτρωμένο. Ο ούρανός και η θάλασσα ή δικιά μας δέν έχουν τήν παραμικρή σχέση με τόν ούρανό και τήν θάλασσα τών

...το πλοίο μας είναι ένας μεγαλόπρεπος μονόκλις κόσμος. Θέλουμε από
 τις ρητορικές μετριότητες: γινόμεθα ήρωες σπαυδοσμένοι απ' την επανάληψη
 Ο ξένος μου γνωρίζει τον δεύτερον ή τρίτο πλοίαρχο από πολύ καιρό.
 -Θυμάστε, ζώων;

 Springer

Οι καπνοί, ή ψεύτικη μεγαλοπρέπεια των γεωμετρικών σχημάτων κάτω από ένα θολό ούρανό, πνίγουν τα πιο πανταχόρου όνειρα, τα πιο εξίστασι όρμήματα. Και οι μεγάλοι, άγνωστοι όρίζοντες, κι' ό «όδεκαφύλου μου», βρίσκονται πάλι μά συμβατική παρένθεση τυλιγμένη στην όμιχλη. Μά πώς, πώς θά έγκαταλείψω όριστικό τον Τζών τον Σμιθ, την όρπαγή του ιερού κειμηλίου του Βούδδα και τη Λι-λεϊ-λά... τη Λι-λεϊ-λά...

Ταξιδεύουμε με τόν έαυτό μας λυτρωμένο. Ο ούρανός και η θάλασσα ή δικιά μας δέν έχουν τήν παραμικρή σχέση με τόν ούρανό και τήν θάλασσα τών